

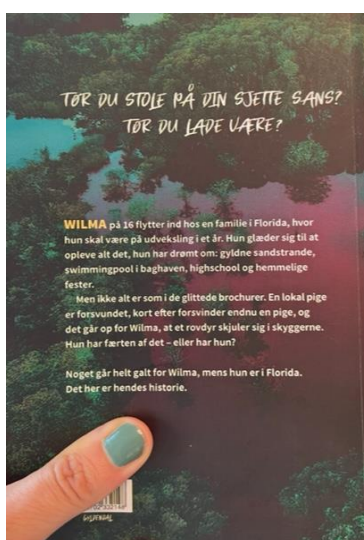
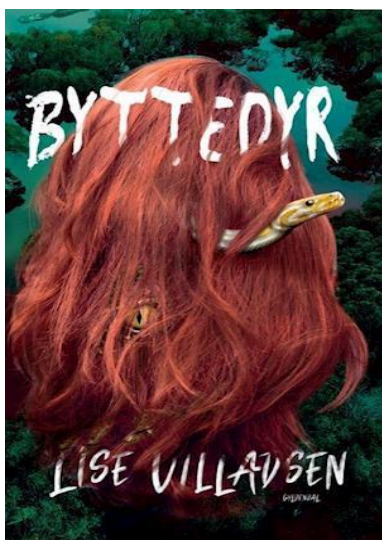
Titel: **Byttedyr**

Tema: Identitet, ondskab, udvekslingsophold, mordgåde
Fag: Dansk
Målgruppe: 9.-10. klasse

Data om læremidlet:
Bog: Byttedyr af Lise Villadsen, Gyldendal, 2021

Denne pædagogiske vejledning til romanen "Byttedyr" henvender sig til dansklærere i 9.-10. klasse. I vejledningen er der blandt andet fokus på, at eleverne opnår fordybelse og flow i deres selvstændige læsning. Derfor veksles der mellem perioder uden afbrydelser og perioder med lærerens oplæsning og undersøgende opgaver, der blandt andet åbner romanens personer, miljø og krimigåde for eleverne.

Replik til kapitel 5 og 6 af Lise Villadsens Byttedyr

Replik	Navn og situation
Ved du, hvad vi alle sammen trænger til, Wilma?	
Jeg ved, hvor jeg har set ham før.	
Er der nogensinde nogen, der har fortalt dig, at du er virkelig ... intens?	
Du skubbede mig!	
Men man skal være meget forsigtig med at dømme andre mennesker. Man ved aldrig, hvad der foregår bag lukkede døre.	
Hvis I ser hende, så sig til hende, at hun skal se at få sin søn henrym lige med det samme. Vi savner hende.	
Det vil sige, at man kan sagtens have lyst til at dræbe et menneske én gang – og aldrig nogensinde have lyst til at gøre det igen.	
Kender du ikke det? At få dårlig samvittighed over noget, der ikke er ens skyld, men man er alligevel ikke helt uskyldig?	
Jeg er glad for, at han er død.	
Du er smuk.	

Introduktion af "Byttedyr" til læreren

Byttedyr er en thriller/krimi af Lise Villadsen til elever i 9. -10. klasse. Selvom forfatter og originalsprog er dansk, er handlingen i romanen henlagt til USA. Vi rejser med Wilma til Florida, hvor hun skal være udvekslingsstuderende i et år. Fra første side hviler en dystert og foruroligende stemning over bogen. Vi ved nemlig fra en kort prolog, at opholdet ender katastrofalt, og at Wilma fortæller os historien i flashback fra en fængselscelle.

Familiens datter, Rebecca, forsøger ellers at indlemme Wilma i sin venindegruppe, men hun hører ikke rigtig til og drages i stedet af familiens hemmelighedsfulde søn, Jamie. Der er fuld fart på handlingen, som ikke mindst har flere mord på unge kvinder fra lokalområdet som motor. Wilma involverer sig i opklaringen af mordene, og jo mere handlingen skrider frem, jo tættere på rykker beskyldningerne. Hvem kan man som læser egentlig stole på? Naboen? Jamie? Hans far? Fortælleren?

Faglig relevans/kompetenceområder

- Målet er, at eleverne kan fordybe sig koncentreret i flowlæsning af længere tekstpassager.
- Målet er, at eleverne kan arbejde systematisk med romanens krimigåde gennem opstilling af hypoteser og argumenter.
- Målet er, at eleverne arbejder med specifikke lytteformål og -forståelsesstrategier, når deres lærer læser højt, fx replikleg.
- Målet er, at eleverne kan samle deres undersøgelse af romanen i en filmplakat.

Ideer til undervisningen

Før I læser

Begrebet "den sjette sans" spiller en stor rolle i romanen. Dels indledes romanen med to spørgsmål, inden den egentlige romantekst går i gang: **Tør du stole på din sjette sans? Tør du lade være?** Men Wilmas egen sjette sans spiller også en stor rolle for handlingsforløbet. Hun har på grund af sin traumatiske baggrund en næsten overudviklet sjette sans, der hele tiden vejrer fare og påvirker hendes oplevelser i USA. Endelig kan man sige, at læserens sjette sans spiller en stor rolle for forståelsen af romanen, da krimigåden bygger spændingskurven op omkring både fakta og fornemmelser.

- Tal med eleverne om de fem sanser ... og hvordan den sjette sans så skal forstås. Prøv at skrive en begyndende definition på tavlen.
- Lad nu eleverne søge mere eksakte informationer om begrebet. Det kunne fx være fra Den danske Ordbog: *uforklarlig intuitiv evne til at opfatte eller forudse ting som normalt ikke kan opfattes med de almindelige sanser.*
- Ret jeres egen definition til, indtil I synes, forklaringen er helt præcis.
- Tal også om, hvilke personlige erfaringer eleverne har med deres egen sjette sans.
- Afslutningsvis: Læs nu romanens to indledende spørgsmål **Tør du stole på din sjette sans? Tør du lade være?** Hvordan forstår eleverne disse to spørgsmål? Hvilke forventninger får de til handlingen i bogen?

Mens I læser

Bogen er inddelt i 11 episoder, og de foreslås læst på følgende måde:

- Episode 1: The Stoners – lærer læser højt
- Episode 2: Hemmeligheder – elever flowlæser eller -lytter
- Episode 3: Den døde pige - elever flowlæser eller -lytter
- Episode 4: Py-party - elever flowlæser eller -lytter
- Episode 5: The barbecue - lærer læser højt
- Episode 6: Roadtrip - lærer læser højt
- Episode 7: Rovdyr - elever flowlæser eller -lytter
- Episode 8: Svigtet - elever flowlæser eller -lytter
- Episode 9: The prom - elever flowlæser eller -lytter
- Episode 10: Byttedyr - lærer læser højt
- Episode 11: Sjettesansen – lærer læser højt – herefter

Episode 1: Stop, tænk og skriv

Læreren læser første episode højt og igangsætter herefter en *stop, tænk og skriv*-seance. Seancen skal give klassens elever et rigtig godt udgangspunkt for at få styr på de vigtigste elementer ved fortællingen og sørge for, at de er godt klædt på til at håndtere en længere periode med selvstændig flowlæsning efterfølgende.

Fremgangsmåde

- Lad enten eleverne vælge frit mellem de tre *stop, tænk og skriv*-opgaver.
- De ”interessante citater” kan enten bruges af alle elever eller som differentieringsmulighed for de elever, der har svært ved selv at uddrage vigtige informationer fra teksten.

Wilma og hendes mor

- Lav en beskrivelse af Wilma – hendes familiære situation, hendes opfattelse af sig selv, hendes holdninger og hendes mål med opholdet i USA. Tag både udgangspunkt i, hvad du direkte har fået fortalt – men brug også din sjette sans!

Interessante citater:

Faktisk kan vi godt lide at tage ud i verden og plyndre og dræbe (Wilma til sidemand på flyet) side 9.

Jeg er for eksempel født som kat – en anelse sky selv over for folk, jeg kender godt. Og lidt for selvstændig for visse menneskers smag (Wilma om sin opfattelse af sig selv) side 10

Det er ligesom en del af idéen med mit år i USA: Jeg skal stå på egne ben. Hun skal stå på egne ben. Vi har endda sagt det højt som en aftale: Vi skal lære ikke hele tiden at bekymre os for hinanden (Wilma om hendes forhold til moren) side 16

Jeg smiler tilbage. Lader ham få det sidste ord. Mænd, der taber ansigt, er farlige (Wilma om faren i familien, Joe) side 26

The Stoners

- Lav en beskrivelse af the Stoners: Rebecca, Mariann, Jamie og Joseph. Hvem er de, hvordan er deres forhold til hinanden, deres vaner og målet med at lade Wilma blive en del af deres familie. Beskriv også kvarteret og stemningen i huset på Oak Street. Tag både udgangspunkt i, hvad du direkte har fået fortalt – men brug også din sjette sans!

Interessante citater:

At møde dét blik var som at blive hypnotiseret til at gøre noget meget farligt (Wilma om Jamie) side 12

”Jeg håber sådan, du får en god indflydelse på Rebecca”, siger hun, tøver så et øjeblik, før hun tilføjer: ”Faktisk på os alle sammen” (Mariann i indkørslen til huset) side 18

Det her er ikke et værksted. Det her er et slagtehus (Wilmas tanker om Joes værksted i kælderen) side 21

Og tanken om, at det hus, jeg skal tilbringe de næste ti måneder i, indeholder noget, der kan dræbe, giver mig en mærkeligsvag fornemmelse i hele kroppen (Wilmas tanker efter Rebeccas fortælling) side 30

Lidt efter hørte jeg alligevel noget: en dyb, frygtelig klagen fra træværket, som om nogen vred en kniv i husets mave, og det led i mørket (Wilma om stemningen i huset, inden hun skal sove) side 32

Wilma og dyrene

- Lav en liste over alle de dyresammenligninger, vi har hørt om i episode 1. Hvilke opfattelser får du af de mennesker, Wilma sammenligner med dyr?
Wilma kan endnu ikke se dyret i Joe – hvilket dyr er han i dit hoved? Hvad tænker du om titlen *Byttedyr* efter læsningen af første episode?

Interessante citater:

Min mor er en labrador, tillidsfuld frem for alt. Men vi har levet fint sammen alligevel – hund og kat – i seksten år (Wilma om forholdet til sin mor) side 10

Min far er en gennemsigtig vandmand i det uendelige ocean (Wilma om sin far) side 10

Jeg kunne ikke finde ud af, hvilken slags dyr han var ... Var han en gorilla? En løve? Nej. (Wilma om Joe) side 11

Det er Jamie. Han står ud af bilen. Håret skinner i månelys; blankt og sort som panterpels (Wilma om sønnen i familien) side 31

Episode 2, 3 og 4: Flowlæsning

Episode 2,3 og 4 skal eleverne læse i ét stræk for at sikre flow i læseoplevelsen. Det er i denne del af romanen, at historien viser sig om en thriller/krimi, og det er netop løsningen af det grundlæggende mysterie om Ann-Celestes forsvinding, eleverne skal have fokus på efterfølgende i klassefællesskabet.

Fremgangsmåde:

- Eleverne læser eller lytter til episode 2, 3 og 4 i ét stræk.
- Efterfølgende udleveres bilag 1: **Hvad er der sket med Ann-Celeste? En opsamlingsopgave, når I har læst episode 2-4** til eleverne.
- Læreren gennemgår eksemplet øverst i arket, så eleverne er med på, hvad der menes med *hypotese, argumenter og min vurdering*.
- Nu arbejder eleverne enten fælles, i par eller individuelt med at finde så mange mulige hypoteser for Ann-Celestes forsvinding som muligt. Det skal naturligvis være hypoteser, som forfatteren har introduceret direkte eller indirekte i episoderne.
- Der samles op i klassen, og det bliver nu tydeligt, HVOR mange spor, forfatteren har spredt ud i teksten, således at krimigåden fastholder læseren i et spændingsgreb.
- **NB: Bilag 1 findes i udfyldt form til lærerens inspiration her i vejledningen. Det understreges, at dette kun er et eksempel på udfyldelse!**

Episode 5 og 6: Replikleg

Læreren læser episode 5 og 6 højt. I mellemtiden sidder eleverne med arket *replikleg* foran sig. Deres lytteformål under læsningen er at holde øje med, hvem der siger de 10 replikker på deres ark. Følgende instruktion gives til eleverne.

- Lyt til din lærers oplæsning af kapitel 5 og 6, mens du lægger særligt mærke til, hvem der siger de 10 replikker i skemaet.
- Skriv navn og situation ned undervejs.
- Efter end læsning, sætter I jer i firmandsgrupper. Vælg nu efter tur en replik. Udtal den, som du synes, den bør siges (hvisk, råb, brug tryk, pause osv.). Den næste i gruppen skal nu bruge sit udfyldte ark og afgøre, hvem der sagde netop denne replik i romanen, og hvad situationen var. Fortsæt, til I har været gennem alle 10 replikker. Hvis I er uenige, må I finde stedet i *Byttedyr*.
- Diskutér afslutningsvis, hvilken replik, I synes, er vigtigst for romanens handling. Hvorfor er netop denne replik vigtigst. Saml om i klassen.

Episode 7, 8 og 9: Flowlæsning

Episode 7, 8 og 9 skal eleverne læse i ét stræk for at sikre flow i læseoplevelsen. Det er i denne fase af romanen, at mistanken indsnævres, og konflikten optrappes. Efter endt læsning opfordres eleverne til at vælge 2-3 af de opgaver herunder, som de finder mest interessante:

1. Giv konkrete eksempler fra kapitel 7 på, hvordan forfatteren beskriver Joseph og hans forhold til jagt, kød og død. Hvordan påvirker de beskrivelser dig som læser?
2. Med dit kendskab til Wilma, udvekslingsrejsen og mordene i Duval County, hvordan opfatter du så forsiden af bogen? Det røde hår, slangen, øjet, sumpen?
3. Hvordan forstår du Wilmas sætning om blodet på hendes hænder, da hun har hjulpet Joseph med den døde hind: *Jeg kan ikke få blodet af* (n. 193).
4. Studér passagerne i kursiv. Hvad adskiller disse tekstpassager fra den øvrige romantekst? Hvordan oplever du dem. Interessante? Forstyrrende? Lige gyldige? Hvorfor?
5. Undersøg det danskfaglige ord *forudgreb*. Forklar med egne ord, hvad det betyder – og giv eksempler på, at Lise Villadsen benytter forudgreb i romanen. Hvilken virkning giver det, synes du?
6. Jamie bruger ordet *retraumatiseret* om Wilma efter familiemødet med Benedicte. Hvordan forstår du hans ord? Hvordan er Wilma *re-traumatiseret*? (s. 223)
7. Tjek dine noter i bilag 1: **Hvad er der sket med Ann-Celeste?** Streg de hypoteser ud, du ikke længere tror på. Hvem er den mest sandsynlige morder, tror du nu?

Episode 10 og 11:

Læreren læser episode 10 og 11 højt. Undersøg derefter jeres opfattelser af følgende personer ved at lave *den varme stol* i klassen: **Wilma, Joseph, Mariann, Jamie, Wilmas mor.**

Fremgangsmåde:

- Alle i klassen skriver 3-5 spørgsmål i alt til de fem personer. Det kan være spørgsmål, som vi kender svaret på fra romanen – men mindst ét spørgsmål skal ramme *mellem linjerne*.
Eksempel på spørgsmål på linjerne: Hvordan døde du, Joseph?
Eksempel på spørgsmål mellem linjerne: Mariann, hvordan vil du beskrive jeres udvekslingsstudent?
- Vælg 5 elever, der spiller de 5 personer fra romanen. Resten af klassen skiftes nu til at stille deres spørgsmål og lytte til hovedkarakterernes svar.

-
- Diskutér efterfølgende:
Var I uenige i nogle af svarene fra personerne?
Var I uenige i jeres opfattelse af Wilmas troværdighed?
Var I uenige om, hvem der har dræbt hvem i romanen?
  - Kår det spørgsmål, der gav de bedste svar og den bedste diskussion. Reflektér over, *hvorfor* netop dette spørgsmål åbnede romanen og diskussionen op.

Efter I har læst

Forestil jer, at *Byttedyr* skal filmatiseres.

- Fremstil en filmplakat (fx i programmet Photopea fra Skoletube), som formidler bogens stemning og hovedperson, sådan som I opfatter den/hende. Plakaten skal ud over billede(r) bestå af en titel og en underrubrik.

Hvad er der sket med Ann-Celeste? En opsamlingsopgave, når I har læst episode 2-4.

Hypotese	Argumenter	Min vurdering *****
<p>Eksempel</p> <p>Ann-Celeste var en "jumper" og hoppede selv ud fra broen ved Cobblestone Beach.</p>	<p>Ann-Celeste er fundet i nærheden af flodudmundingen ved Jacksonville.</p> <p>Ann-Celeste havde store problemer og hendes far var fuld og på crack.</p>	<p>***</p>

Hvad er der sket med Ann-Celeste? I udfyldt stand til læreren.

Hypotese	Argumenter	Min vurdering *****
Ann-Celeste var en "jumper" og hoppede selv ud fra broen ved Cobblestone Beach.	Ann-Celeste er fundet i nærheden af flodudmundingen ved Jacksonville. Ann-Celeste havde store problemer, og hendes far var fuld og på crack.	***
Theresa Thompson og de andre unge fra Wonderwood stak hende ihjel og smed hende i floden.	Ann-Celeste kendte Theresa og hang ud sammen med hende ved Wonderwood. Theresa ligner et vildt dyr, afpillet og desperat og ingen vil kendes ved hende.	**
Joseph – faderen i familien – har slået Ann-Celeste ihjel.	Han virker skummel på Wilma og er tiltrukket af jagt og død (jf værkstedet). Han har en jagthytte i nærheden af stedet, hvor Ann-Celeste blev fundet. Joe havde en periode – omkring Ann-Celestes forsvinding – hvor han ikke kom hjem om aftenen. Han kommer hjem med blod på tøjet. Joseph er en mand med en enorm fysik, der er bygget til "at mase på".	*****
En af Ann-Celestes kunder myrdede hende.	Ann-Celeste solgte blowjob til gengæld for stoffer (påstår Kathy)	*
Ann-Celeste er blevet slået ihjel af en mand, der gav hende et lift.	Ifølge Theresa var Ann-Celeste ked af det den pågældende aften på grund af kærestesorger. Hun	*****

	<p>ville hjem før Theresa, gik alene op til Main Road og blaffede derfra.</p>	
<p>Naboen har slået Ann-Celeste ihjel.</p>	<p>Han står gentagne gange op midt om natten og klæder sig på, som om han skal ud.</p> <p>Hans hund opfører sig sært: Den gør virkelig længe, og pludselig holder den op.</p>	<p>**</p>
<p>Jamie har slået Ann-Celeste ihjel.</p>	<p>Jamie holder til i samme område ved Wonderwood som Ann-Celeste.</p> <p>Han synes, at Wilmas interesse for sagen er underlig.</p> <p>Han får helt hvide knoer om rattet, da Theresa i bilen fortæller om aftenen for drabet</p>	<p>*</p>

Replikleg til kapitel 5 og 6 af Lise Villadsens *Byttedyr*

Replik	Navn og situation
<i>Ved du, hvad vi alle sammen trænger til, Wilma?</i>	
<i>Jeg ved, hvor jeg har set ham før.</i>	
<i>Er der nogensinde nogen, der har fortalt dig, at du er virkelig ... intens?</i>	
<i>Du skubbede mig!</i>	
<i>Men man skal være meget forsigtig med at dømme andre mennesker, Man ved aldrig, hvad der foregår bag lukkede døre.</i>	
<i>Hvis I ser hende, så sig til hende, at hun skal se at få sin røv herhjem lige med det samme. Vi savner hende.</i>	
<i>Det vil sige, at man kan sagtens have lyst til at dræbe et menneske én gang – og aldrig nogensinde have lyst til at gøre det igen.</i>	
<i>Kender du ikke det? At få dårlig samvittighed over noget, der ikke er ens skyld, men man er alligevel ikke helt uskyldig?</i>	
<i>Jeg er glad for, at han er død.</i>	
<i>Du er smuk.</i>	

Supplerende materialer

Lise Villadsen står også bag ungdomsromaner som:

Tigerhjerte <https://mitcfu.dk/54137168>

Kvantespring <https://mitcfu.dk/CFUEBOG1117940>

Kommer du nogensinde tilbage til mig? <https://mitcfu.dk/47674328>.